

Izv. prof. dr. sc. Dinka Šago*
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

Izv. prof. dr. sc. Ivan Vukušić**
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

ZAKONODAVNI OKVIR I ULOGA SAVJETA MLADIH U REPUBLICI HRVATSKOJ

1. Uvod

Zakon o savjetima mladih (dalje: ZSM)¹ iz 2014. godine jedini je zakon koji uređuje ulogu Savjeta mladih u Republici Hrvatskoj. Važna uporišta za Zakon o savjetima mladih i za druge nacionalne dokumente kojima se reguliraju javne politike za mlade su: 1. Bijela knjiga za mlade Europe (2001.) koja predstavlja zaokret u javnim politikama prema mladima (obnovljena 2011.); 2. EU povelja o sudjelovanju mladih u gradovima (2004.) koja predstavlja jasno okretanje javnih politika ka obavezi pružanja potpore i uključivanju mladih; 3. EU povelja o informiranju i savjetovanju mladih (2004.) koja naglašava važnost jasnog, transparentnog i za mlade primjerenog informiranja i savjetovanja, te 4. EU strategija za mlade 2010. do 2018. (2009.), koja nudi politički okvir i smjernice za ulaganja u mlade.

Trenutno je u izradi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o savjetima mladih iz 2022. godine.² Donošenjem izmjena i dopuna ZSM/a očekuje se poboljšanje statusa savjeta mladih kod predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i mladih u široj javnosti, kvalitetnija suradnja s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te poticanje većeg broja mladih na sudjelovanje.³

* Dr. sc. Dinka Šago, izvanredna profesorica na Katedri za Građansko procesno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

** Dr. sc. Ivan Vukušić, izvanredni profesor na Katedri za kazneno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

¹ Zakon o savjetima mladih, Narodne novine, br. 41/14.

² <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/EconReport?entityId=23068>

³ <https://demografijaimladi.gov.hr/UserDocsImages/Dokumenti/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20pra%C4%87enju%20provedbe%20Zakona%20o%20savjetima%20mladih%20u%202021.%20godini.pdf>

ZSM obvezuje predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na osnivanje savjeta mladih na svojim područjima te u tu svrhu propisuje odredbe o osnivanju, djelokrugu, postupku izbora članova, financiranju i načinu rada savjeta.

Važnost i potreba postojanja savjeta mladih očituje se upravo u cilju njihova osnivanja kao mehanizmu dvosmjerne komunikacije mladih i donositelja odluka te sudjelovanja u donošenju odluka u lokalnim sredinama. Njihov rad se temelji na interesima i potrebama mladih osoba da iz vlastite perspektive predlože promjene koje će zadovoljiti njih same i druge osobe u zajednici u kojoj žive.⁴ Aktivnosti savjeta mladih uključuju svaki oblik političkog, ekonomskog ili društvenog sudjelovanja koje će naći plodno tlo u zajednici i odgovoriti na potrebe i težnje za afirmacijom mladih osoba.⁵

Rad savjeta mladih predstavlja dugoročan, odnosno strateški i planski pristup poticanja sveukupne participacije i kvalitete života mladih.⁶ ZSM detaljnije propisuje način sudjelovanja mladih u odlučivanju o upravljanju javnim poslovima od interesa i značaja za mlade, njihovo aktivno uključivanje te informiranje i savjetovanje mladih u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Provedba ZSM-a obveza je jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku provodi nadzor nad provedbom ZSM-a i daje preporuke jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave za njegovu efikasniju provedbu.⁷

2. Djelokrug rada Savjeta mladih

Temeljem čl. 13. ZSM-a Savjet mladih:

- raspravlja o pitanjima značajnima za rad savjeta mladih;
- raspravlja o pitanjima iz djelokruga rada predstavničkog tijela grada koji su od interesa za mlade;
- u suradnji s predsjednikom predstavničkog tijela, inicira u predstavničkom tijelu JL(R)S donošenje odluka od značaja za mlade, donošenje programa i drugih akata od značaja za unaprijeđivanje položaja mladih u zajednici,

⁴ Potočnik, D., Integracija mladih u tržište rada, u: Ilišin, V.; Radin, F. (ur): Mladi: problem ili resurs. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 85 - 104.

⁵ Vidi Koprić, I., Stručna podloga za tekst Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o savjetima mladih, 2011., interni dokument Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, str. 1-10.

⁶ Bužinkić, E.; Buković, N., Politika za mlade-hrvatska i europska praksa, Mreža mladih Hrvatske, Zagreb, 2009.

⁷ <https://demografijaimladi.gov.hr/istaknute-teme/mladi-4064/savjeti-mladih-4069/4069>

- potiče raspravu o pojedinim pitanjima i načinu rješavanja istih,
- putem svojih predstavnika sudjeluje u radu predstavničkog tijela prilikom donošenja odluka, mjera, programa i drugih akata od osobitog značenja za unapređivanje položaja mladih davanjem mišljenja, prijedloga i preporuka o tim pitanjima,
- sudjeluje u izradi i praćenju provedbe lokalnog programa djelovanja za mlade,
- daje pisma očitovanja i prijedloge nadležnim tijelima, po potrebi predlaže i donošenje programa za otklanjanje nastalih problema,
- potiče informiranje mladih o svim pitanjima značajnim za unapređivanje položaja mladih,
- potiče međusobnu suradnju savjeta mladih na području Republike Hrvatske, te suradnju i razmjenu iskustava s odgovarajućim tijelima drugih zemalja,
- predlaže predstavničkom tijelu grada program rada (popraćen financijskim) radi ostvarivanja programa rada savjeta mladih,
- po potrebi poziva predstavnike tijela JL(R)S na sjednice savjeta mladih,
- potiče razvoj financijskog okvira provedbe politike za mlade i prodške razvoju organizacija mladih i za mlade,
- sudjeluje u programiranju prioriteta natječaja i određivanja kriterija financiranja organizacija mladih i za mlade,
- obavlja i druge savjetodavne poslove od interesa za mlade.⁸

3. Sastav Savjeta mladih

Član savjeta mladih može biti svaka mlada osoba s prebivalištem ili boravištem u Republici Hrvatskoj od navršenih petnaest do trideset godina starosti.

Broj članova savjeta mladih, uključujući predsjednika i zamjenika, mora biti neparan i ne može biti manji od pet niti veći od dvadeset i jedan, a utvrđuje se odlukom o osnivanju savjeta mladih, i to tako da savjet mladih:

- jedinice lokalne samouprave do 10 000 stanovnika ima najmanje pet, a najviše sedam članova
- jedinice lokalne samouprave od 10 001 do 30 000 stanovnika ima najmanje sedam, a najviše devet članova

⁸ Vidi i Buković, N., Politika za mlade u Hrvatskoj – kontekst, koncept i ograničenja. Zagreb: Politička misao Vol. XLV 2., 2008., str. 113 – 132.

- jedinice lokalne samouprave s više od 30 000 stanovnika ima najmanje devet, a najviše petnaest članova
- jedinice područne (regionalne) samouprave ima najmanje jedanaest, a najviše petnaest članova
- Grada Zagreba ima najmanje petnaest, a najviše dvadeset i jednog člana.

U svrhu pojednostavljivanja osnivanja, izmjenama i dopunama ZSM-a se predlaže uklanjanje instituta zamjenika člana savjeta mladih, te se, uz uvođenje fleksibilnosti u određivanju ukupnog broja članova savjeta mladih, smanjuje najmanji broj članova potrebnih za osnivanje savjeta mladih.

Ako se na prvi javni poziv ne javi dovoljan broj kandidata sa valjanim kandidaturama, koji odgovara minimalno onom broju koji je utvrđen odlukom o osnivanju savjeta mladih, javni poziv se ponavlja, ali u ponovljenom javnom pozivu dovoljno je da pristigne barem onaj broj valjanih kandidatura koji je propisan Zakonom kao minimalan u odnosu na pojedinu jedinicu samouprave s obzirom na broj stanovnika. Ovom izmjenom nastoji se postići da u jedinicama u kojima se javi manji broj kandidata od propisanog ipak bude omogućeno osnivanje savjeta, ako je ispunjen barem minimalan potrebni broj te u konačnici da se na nacionalnoj razini poveća broj savjeta.

4. Odnos Savjeta mladih i predstavničkog te izvršnog tijela – čl. 24.

Iskustva mladih u radu savjeta mladih, od 2007. godine, kada je donesen prvi ZSM, u većini gradova i općina su negativna: ne/suradnja s gradonačelnicima, načelnicima, predsjednicima gradskih/općinskih vijeća ili službenika, ignoriranje, netrpeljivost i nerazumijevanje, nerazumijevanje uloge savjeta mladih s obje strane ili pak preveliki jaz između dvije strane. Iako se u većini gradova radi o članovima savjeta mladih koji ujedno predstavljaju podmladak političkih stranaka na vlasti, gotovo i da nema komunikacije. Rijetke su jedinice lokalne/regionalne samouprave koje imaju djelatnika zaduženog za rad sa savjetima mladih, a da to nije samo administrativna podrška.⁹

Stoga su se u ZSM-u iz 2017. godine predvidjele sljedeće procedure kojima se reguliraju odnosi između članova predstavničkog tijela i savjeta mladih:

⁹ Tako Neka se lokalni glasovi čuju!, Priručnik za razvoj prakse demokratskog dijaloga između mladih i donositelja odluka, Regionalni info-centar za mlade Rijeka – UMKI, 2015., str. 32 – 33.

1) Predstavničko tijelo jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave dostavlja savjetu mladih sve pozive i materijale za svoje sjednice, te zapisnike s održanih sjednica u istom roku, kao i članovima predstavničkog tijela, te na drugi prikladan način informira savjet mladih o svim svojim aktivnostima.

2) Predsjednik predstavničkog tijela **po potrebi, a najmanje svaka tri mjeseca, održava zajednički sastanak sa savjetom mladih**, na koji po potrebi poziva i druge članove predstavničkog tijela i drugih tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, a na kojem raspravljaju o svim pitanjima od interesa za mlade, te o suradnji predstavničkog tijela i drugih tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave sa savjetom mladih.

Stoga su se u ZSM-u iz 2017. godine predvidjele sljedeće procedure kojima se reguliraju odnosi između članova izvršnog tijela i savjeta mladih:

1) Savjet mladih surađuje s izvršnim tijelom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave redovitim međusobnim informiranjem, savjetovanjem te na druge načine.

2) Općinski načelnik, gradonačelnik, župan, odnosno gradonačelnik Grada Zagreba **po potrebi, a najmanje svaka tri mjeseca, održava zajednički sastanak sa savjetom mladih**, a na kojem raspravljaju o svim pitanjima od interesa za mlade, te o suradnji općinskog načelnika, gradonačelnika, župana, odnosno gradonačelnika Grada Zagreba i savjeta mladih.

3) Općinski načelnik, gradonačelnik, župan i gradonačelnik Grada Zagreba svakih šest mjeseci pisanim putem obavještava savjet mladih o svojim aktivnostima koje su od važnosti ili interesa za mlade.

Zakon u čl. 22. nameće obvezu jedinicama samouprava da osim financijskih sredstava za rad i program rada savjeta, omoguće i prostor za rad i održavanje sastanaka savjeta, što se ne pokazuje dovoljnim i ne omogućava normalno funkcioniranje savjeta, već ga svodi na to da unutar Savjeta ostaje djelovati mala skupina ljudi koja može pokriti troškove i osigurati sve uvjete za rad grupe u često improviziranim uvjetima, nedefiniranim od strane jedinica lokalne i područne (samouprave) te u krajnosti dovodi do velikih različitosti u načinu djelovanja u pojedinim jedinicama.

Prostorije, koje su najčešće u zgradama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, nisu dostupne za rad izvan radnog vremena službenika, što se predlaže promijeniti te osigurati članovima savjeta korištenje predviđenih prostorija izvan radnog vremena, posebno

iz razloga što i članovi imaju svoje fakultetske i poslovne obveze te su slobodni za rad na aktivnostima savjeta nakon svog redovnog radnog vremena.

Osim toga, dogovaranje sastanaka i rad izvan radnog vremena, omogućio bi većem broju članova savjeta aktivno sudjelovanje, ali i predstavničkim tijelima da se u to vrijeme posvete obvezama u vezi savjeta.

Osiguravanje tehničkih uvjeta obuhvaća dostupnost interneta te mogućnost korištenja telefonske linije kao i uredskog pribora, s ciljem što manjeg korištenja vlastitih resursa te postizanja jednakih i adekvatnih radnih uvjeta u svim savjetima koristeći raspoloživu infrastrukturu.

Ocjenjuje se da će se ispunjenjem navedenih uvjeta postići lakše i preciznije djelovanje savjeta, ojačati međusobna suradnja s predstavničkim i izvršnim tijelima te da će se dati na važnosti radu savjeta mladih i time potaknuti interes među mladima za uključivanje u rad.

U svrhu stvaranja boljih uvjeta rada savjeta mladih kao i općenito davanja podrške u poslovanju udruga koje su u svom programu usmjerene na rad s mladima, predlaže se uvođenje normativnog rješenja koje omogućava jedinicama lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave osnivanje centara za mlade.¹⁰

5. Pregled djelovanja Savjeta mladih u 2021. godini

Do kraja mjeseca srpnja 2022. godine 20 hrvatskih županija i Grad Zagreb dostavili su Središnjem državnom uredu za demografiju i mlade županijska izvješća o radu savjeta mladih na području svoje županije. Prikupljena izvješća pokazuju kako su u 2021. godini u RH bila aktivna 73 od ukupno 127 osnovana savjeta mladih.¹¹

Savjeti mladih aktivno su djelovali u Gradu Zagrebu i 12 hrvatskih županija, te u 38 gradova i 22 općine.

Ukupno 54 savjeta mladih nije u potpunosti djelovalo u skladu s odredbama Zakona, pa ih se ne može smatrati aktivnim već samo osnovanim savjetima. U skladu sa ZSM-om, Središnji državni ured za demografiju i mlade smatra aktivnima one savjete koji su održali barem jednu sjednicu u šest mjeseci, usvojili program rada i ostvarili konkretne rezultate svoga djelovanja u suradnji s predstavničkim i/ili izvršnim tijelom ili su sudjelovali u različitim

¹⁰ Bežovan, G., Zrinščak, S., Postaje li civilno društvo u Hrvatskoj čimbenikom društvenih promjena?. Revija za socijalnu politiku, 14(1), 2006., str. 1 – 27.

¹¹<https://demografijaimladi.gov.hr/UserDocsImages/Dokumenti/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20pra%C4%87enju%20provedbe%20Zakona%20o%20savjetima%20mladih%20u%202021.%20godini.pdf>

programskih aktivnostima. Primjerice, jedan gradski savjet mladih donio je program rada Savjeta mladih za 2021. godinu, imao je ostvarene rezultate prema svom djelokrugu u suradnji s JLP(R)S (osigurana su proračunska sredstva) i organizirao različite aktivnosti za mlade na svom području, ali nije bilo održanih sjednica savjeta u 2021. godini kao ni održanih sastanaka predstavničkog i/ili izvršnog tijela sa savjetom. Stoga ih se ne može smatrati aktivnim već samo osnovanim savjetom.

5.1. Omjer aktivnih i neaktivnih Savjeta mladih među osnovanima

Prema podacima prikupljenima iz ankete provedene u sklopu projekta Mreže za aktivaciju mladih, te županijskih izvješća, savjeti mladih su u 2021. godini održali ukupno 338 sjednica i 235 sastanaka sa predstavničkim i/ili izvršnim tijelom, 89 savjeta mladih usvojilo je program rada, 66 savjeta je ostvarilo konkretne rezultate rada u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, poput povećanja proračuna za mlade, povećanja iznosa stipendija za učenike i studente, subvencija za prijevoz ili pak uvođenja novih stipendija.

Vežano uz programske aktivnosti, u anketnom upitniku i izvješćima se ističu sudjelovanja na sjednicama Koordinacije županijskih savjeta mladih te na različitim okruglim stolovima, konferencijama, edukacijama i radionicama. Također, organizirane su brojne humanitarne i volonterske akcije u koje su uključeni mladi, tijekom kojih su promovirali značaj savjeta mladih te obilježavali prigodne dane tijekom godine.¹² Međutim, bez obzira što je riječ o hvale vrijednim aktivnostima, ipak je najmanje zabilježenih aktivnosti mladih odnosno suodlučivanja mladih kad je riječ o pitanjima ekonomske i političke naravi. Riječ je o pitanjima zapošljavanja mladih,¹³ rješavanja stambenog zbrinjavanja mladih, sudjelovanje u donošenju propisa i odluka o stipendiranju i subvencioniranju mladih.

Uvidom u županijska izvješća, uočava se kako je dijelu savjeta mladih istekao mandat u 2021. godini, pa je u tijeku bilo raspisivanje novog javnog poziva za izbor članova i zamjenika savjeta mladih, što je također u značajnoj mjeri djelovalo na smanjenje opsega aktivnosti koje su se mogle provoditi i o kojima je bilo izvještavano.

Javni poziv se nerijetko poništava jer nema dovoljnog broja pristiglih prijava ili niti jedne pristigle prijave. Uočeno je i kako dio jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,

¹² Kandidat za europsku prijestolnicu mladih – Varaždin zdravi grad, <https://hrcak.srce.hr/file/315132>

¹³ Bilić, N., Jukić, M., Nezaposlenost mladih – ekonomski, politički i socijalni problem s dalekosežnim posljedicama za cjelokupno društvo. Pravni vjesnik 30 (2), 2014., str. 485 - 505.

nakon što se na javni poziv za izbor članova i zamjenika savjeta mladih ne prijavi dovoljan broj kandidata, isti ne ponovi duže vremena, što dodatno usporava proces osnivanja savjeta.

U odnosu na ukupno 576 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, samo ih je 12,674% imalo aktivan savjet mladih koji je ispunjavao sve kriterije propisane Zakonom. Savjeti mladih u najvećem broju osnivaju se i aktivno djeluju u županijama, a najmanje aktivnih i osnovanih savjeta nalazi se u općinama.

Središnji državni ured za demografiju i mlade dao je mogućnost savjetima mladih da se u županijskim obrascima za 2021. godinu izjasne o najvećim poteškoćama s kojima su se susretali u svom djelovanju tijekom prethodne godine. Prema dostavljenim informacijama većinom se ponavlja problem (ne)održavanja sjednica savjeta i/ili nedostatak kvoruma zbog propisanih preventivnih mjera uzrokovanih epidemiološkom situacijom. Nadalje, naglašena je i nedovoljna zainteresiranost i manjak motiviranosti samih članova savjeta mladih, za provedbu aktivnosti iz djelokruga rada ili prema planiranim aktivnostima. Uvidom u županijska izvješća, uočava se kako je dijelu savjeta mladih istekao mandat u 2021. godini, pa je u tijeku bilo raspisivanje novog javnog poziva za izbor članova i zamjenika savjeta mladih, što je također u značajnoj mjeri djelovalo na smanjenje opsega aktivnosti koje su se mogle provoditi i o kojima je bilo izvještavano. Javni poziv se nerijetko poništava jer nema dovoljnog broja pristiglih prijava ili niti jedne pristigle prijave. Uočeno je kako dio jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, nakon što se na javni poziv za izbor članova i zamjenika savjeta mladih ne prijavi dovoljan broj kandidata, isti ne ponovi duže vremena, što dodatno usporava proces osnivanja savjeta.¹⁴

6. Značenje pojma „mladi“

Prema ZSM, čl. 3. st. 1., mladi, su osobe s prebivalištem ili boravištem na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj za koju se osniva savjet mladih, koji u trenutku podnošenja kandidatura za članstvo u savjetima mladih imaju od navršanih petnaest do navršanih trideset godina života te kao takvi imaju pravo biti birani za člana savjeta i zamjenika člana savjeta mladih.

Kada se govori o sudjelovanju mladih u donošenju odluka, potrebno je uzeti u obzir i osobe do 18 godina. Činjenica da ako osoba ima viši stupanj naobrazbe da će vrlo vjerovatno donijeti i informiraniju odluku. Trebamo uzeti u obzir da se povjerenje stječe, a nije darovano.

¹⁴ <https://demografijaimladi.gov.hr/istaknute-teme/mladi-4064/savjeti-mladih-4069/obraci-za-godisnja-izvjesca-jlp-r-s-a-o-savjetima-mladih-u-2022-godini/6007>

Mladi su kategorija ljudi koji lako daju svoje povjerenje drugima, a pri tom često i pogriješe posebno jer vjeruju odraslima. Povjerenje se može dati onima koji su pokazali brigu za potrebe mladih. No treba imati na umu da ni mladi možda zbog svoje dobi nisu u mogućnosti donositi određene odluke, jer će stariji i iskusniji donositelji odluka imati širu percepciju.¹⁵ Slijedom navedenoga, nužno je da mladi ostvare suradnju sa starijima koji imaju u vidu njihove potrebe.¹⁶ Ipak nakon 18 godina mladi imaju puno pravo za samostalno donošenje odluka koje se odnose na njih. Trebamo uzeti u obzir da mladi mlađi od 18 godina imaju autonomiju, ovisno o pojedinim državama, da donose odluke primjerice o tijeku liječenja, udaji/ženidbi i dr.¹⁷ Prije navršene 18 godine različite faze u razvoju djeteta imaju različite zahtjeve. Tada i Konvencije nalažu da je potrebno ispitati djetetov stav prije donošenja odluke, ali taj stav nije obvezujući. Naravno, kada sud uzima u obzir mišljenje djeteta, sud analizira zrelost djeteta. Svakako tu je potrebno utvrditi djetetov najbolji interes i dobrobit djeteta. Ipak, nije dovoljno uzeti u obzir samo zrelost djeteta, jer svaka odluka za sobom povlači određene posljedice, pa onda i ako sud prihvati djetetovo mišljenje, kada nastupe određene posljedice takve djetetove odluke, osjećaj krivnje može preplaviti dijete što će ga onemogućiti u daljnjem psihosocijalnom razvoju.¹⁸ Za mlade je potrebno da imaju na raspolaganju različite aktivnosti, rutine i fizički okoliš tako da imaju na raspolaganju velik broj mogućnosti kako postupiti u određenim situacijama. Ideje mladih su bitne. Potrebno ih je saslušati i njihove ideje pretvoriti u realnost. Za takvo nešto je potrebno da odrasli gledaju na svijet očima mladih. Velika je vjerojatnost da će mladi prihvatiti ishod odluke ako su oni sami sudjelovali u donošenju te odluke. Naravno da prilikom sudjelovanja mladih u donošenju odluka, potrebno je imati i realna očekivanja o njima još posebno ako nemaju iskustva u donošenju odluka. No to ne znači da nije potrebno uključiti ih kao jednakopravne sudionike u donošenju odluka koje se na njih odnose.¹⁹ Postupak donošenja odluka podrazumijeva proces vježbanja mladih u donošenju sve važnijih i važnijih odluka za njih kao članova društva.²⁰

Ugled mladih treba poštovati sukladno Konvenciji UN-a o pravima djeteta. Čl. 12. proklamira suodlučivanje djece i mladih u donošenju odluka koje se odnose na njih. Mladi trebaju aktivno sudjelovati u društvenom životu a ne samo pasivno imati zaštitu odraslih. Ipak,

¹⁵ Decision Making, <https://skillsyouneed.com/ips/decision-making.html>, pristup 3.8.2022.

¹⁶ O načinu sudjelovanja u političkom i društvenom životu vidi više u: Nikić Čakar, D., Što je politika javnog upravljanja? Političke analize, 7 (2), 2016., str. 40.

¹⁷ Decision Making, <https://skillsyouneed.com/ips/decision-making.html>, pristup 3.8.2022.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ O načinu donošenja odluka u društvenom sustavu vidi više u Šutić, B., Državno i političko uređenje RH, Gospić, 2011., str. 300.

²⁰ Decision Making, <https://skillsyouneed.com/ips/decision-making.html>, pristup 3.8.2022.

postoji i odgovornost odraslih koji često u svojim rukama raspolažu instrumentima koji se odnose na realizaciju pojedinih odluka u korist mladih. Mladi nemaju pristup medijima, sudu i tijelima koje utječu na rad vlade u pojedinoj državi. Država mora poduzeti sve prikladne zakonske, administrativne i druge mjere u zaštiti mladih.²¹ Odrasli često zloupotrebljavaju svoje ovlasti, pa se onda ne ponašaju uvijek u najboljem interesu mladih. Često prava roditelja imaju de facto prednost pred pravima djeteta.²² Davanje prava mladima da odlučuju predstavlja proširivanje pravih sloboda koje adresati uživaju. Slijedom navedenoga, potrebno je mlade trenirati u ranoj dobi kako bi bili zreli za donošenje informiranih odluka i prije punoljetnosti. No treba naglasiti kako nije dovoljno dopustiti samo konzultiranje mladih prilikom donošenja odluka koje se na njih odnose, nego je potrebno da mladi budu i donosioci odluka. Mnogi su još uvjereni da mladi nisu kvalificirani za donošenje odluka te da njihovo mišljenje nije relevantno.²³ Obzirom da mladi koji su navršili 14 godina kazнено odgovaraju, svakako bi trebalo razmotriti da se pojam mladih razmatra od 14 godine života u Zakonu o savjetima mladih.

Sudjelovanje mladih u donošenju odluka jača sposobnosti i kapacitete zajednice, te pomaže srušiti barijere između starije i mlađe generacije.²⁴

7. Donošenje odluke

Prema čl. 21. Zakona o savjetima mladih, savjeti mladih općina, gradova i županija, te savjet mladih Grada Zagreba mogu surađivati međusobno i razvijati suradnju s organiziranim oblicima djelovanja mladih i neformalnim skupinama mladih u jedinicama lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave drugih zemalja, te međunarodnim organizacijama. Stoga je potrebno razmotriti na koji način djeluje suradnja mladih, neminovno i s odraslima, odnosno koji koraci su bitni pri donošenju odluke u koordinaciji s drugim osobama i organizacijama.

Svaki čovjek tijekom dana donosi odluke bez obzira radi li se o manje važnim ili važnijim odlukama. Donošenje nekih odluka nije kompleksno dok donošenje drugih odluka sa sobom nosi određenu kompleksnost i poteškoće. Svakako, odluke da bi bile odluke moraju biti donesene s namjerom.²⁵ Donošenje odluka je važan korak u menadžmentu. Odluke se donose nesvjesno i svjesno u životu. Odluka se donosi kada pred sobom imamo određeni cilj koji

²¹ Chapter 10. Youth participation in Decision Making, str. 272., <https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ch10.pdf> pristup 24.8.2022.

²² Ibid., str. 273.

²³ Ibid.

²⁴ O odnosu mladih i političkih sustava vidi više u Zakošek, N., Politički sustav Hrvatske, Zagreb, 2002., str. 98.

²⁵ Perry, E., Improve your management skills with a better decision-making process <https://www.betterup.com.blog>, pristup 26.6. 2022.

planiramo ispuniti. Postupak donošenja odluke podrazumijeva izbor tijekom situacije i radnje između više alternativa kako bi se postigao zadovoljavajući ishod. Odluke se donose u svrhu dobrobiti organizacije ili društvene zajednice u svrhu ostvarivanja ciljeva, misija ili vizija.²⁶ Prilikom donošenja odluka potrebno se koncentrirati na stavke koje su bitne i važne. Prilikom donošenja odluke, potrebno je imati u vidu problem koji se nastoji riješiti a tek podredno strategiju kako taj cilj ostvariti. Potrebno je odvagnuti dobar od lošeg kompromisa prilikom donošenja odluke jer svaka odluka predstavlja i nosi sa sobom određeni rizik.²⁷ Do donošenja odluke u pravilu dolazi kada se nailazi na neki problem te se osoba suočava s neizvjesnošću te se koleba u donošenju odluke. U trenutku donošenja važnih odluka, osobe se nalaze u situaciji anksioznosti, ranjivosti, pod pritiskom, umorno i odsutno. Obzirom da neodlučnost može dovesti do većih problema, potrebno se potruditi u postupku donošenja pozitivnih odluka u teškim situacijama.²⁸ Odluke koje su najteže, su one odluke o kojima treba dosta razmišljati. Često odluke predstavljaju velike promjene u životu, jer one oblikuju donositelja odluke, one na koje se odluke odnose i na taj način budućnost određenog društva. Donošenje dobrih odluka je proces koji se uči, s tim se čovjek ne rađa, te u čemu veliki doprinos daje životno iskustvo. Ipak iskustvo u donošenju jedne vrste odluke ne mora značiti iskustvo u donošenju drugih vrsta odluka.²⁹ Problem je što se ponekad nema dovoljno vremena na raspolaganju za donošenje odluka kako bi se donijela najbolja moguća odluka. Ponekad informacije koje stoje na raspolaganju donositelju odluka ne ukazuju na adekvatan smjer u kojem bi trebalo donijeti odluku te djelovati sukladno donesenoj odluci.³⁰ Isto tako, donositelj odluka može zbog straha od donošenja pogrešne odluke biti isunjen osjećajem sumnje u samog sebe. Naime, tijekom donošenja odluke, donositelj odluke je suočen s mogućnošću uspjeha ili neuspjeha. Uvijek je moguće donošenje pogrešne odluke. Temeljni cilj je donijeti najbolju moguću odluku na temelju informacija koje stoje na raspolaganju donositelju odluke.³¹

Donošenje odluke samo po sebi se može činiti komplicirano, no ono što je potrebno je slijediti određene korake u postupku racionalnog procesa donošenja odluke.

7.1. Koraci pri donošenju odluke

²⁶ <https://www.managementstudyguide.com/what-is-decision-making.htm>, pristup 6.6.2022.; Kutić J., Utjecaj političkog uređenja na društvo, Zagreb, 2020., str. 5-10.

²⁷ Drucker, F.P., The Effective Decision, , <https://hbr.org/1967/01/the-effective-decision>, str. 1., pristup 10.7.2022.

²⁸ <https://au.reachout.com/articles/decision-making-101>, pristup 10.7.2022.

²⁹ Gray, K., 5 Steps to Good Decision Making, <https://www.corporatewellnessmagazine.com/>, pristup 10.7.2022.

³⁰ Perry, E., Improve your management skills with a better decision-making process <https://www.betterup.com.blog>, pristup 26.6.2022.

³¹ Ibid.

Prilikom donošenja odluka, svaki donositelj odluka se susreće s određenim izazovima pa dolazi do poteškoća prilikom donošenja odluka ako donositelj odluka ima previše informacija na raspolaganju. Potrebno je biti svjestan da nije cilj biti 100 posto siguran u svoju odluku.³² Kada se razmatra problem, potrebno je vidjeti je li problem generični ili izniman i jedinstven? Pri tom je potrebno biti svjestan ograničenja koje stoje na raspolaganju za realiziranje odluke. Pri tom je potrebno definirati što je ispravno, a ne što je prihvatljivo. Potrebno je imati u vidu vrijednost i učinkovitost odluke koja se donosi u odnosu na trenutni tijek situacije bez donošenja odluke.³³ Prilikom donošenja odluke potrebno je vidjeti koje minimalne ciljeve takva odluka mora postići.³⁴ Ponekad je bolje ostvariti minimum, jer je pola kruha bolje nego nimalo, ali isto tako ponekad polovica nije dovoljna kao u situaciji Solomona kada je presudio za polovicu djeteta. Kada se donosi odluka, treba imati u vidu ispravan cilj koji se planira ostvariti, ali isto tako ne treba zanemariti i korake za realiziranje cilja koji se planira ostvariti (primjerice, financijska mogućnost države, lokalne zajednice).³⁵

Donošenje odluke postaje zahtjevnije ako adresati na koje se primjerice pravna odredba primjenjuje moraju promijeniti svoje ponašanje, navike ili stavove kako bi odluka bila učinkovitija.³⁶

Kao prvo, potrebno je identificirati odluku koju je potrebno donijeti o nekoj stvari. Ključno je prepoznati o čemu je potrebno odlučiti. Na taj način je osoba upoznata s činjenicom koji problem rješava. Ako donositelj odluke nema informacije potrebne za donošenje odluke, tada je potrebno da donositelj odluke sebi osigura dovoljno vremena da bi se upoznao s bitnim činjenicama.³⁷ Često je identificiranje problema jednostavno, no nekad problem nije jednostavno identificirati. Ponekad je moguće precjenjivanje ishoda. Potrebno je poći i od pretpostavke kako mali broj uzroka može biti odgovoran za veliki postotak ishoda. Ovo načelo se može primjeniti prilikom utvrđivanja prioriteta kod utvrđivanja i rješavanja problema koji su se pojavili te na taj način usmjeriti više problematičnih situacija u željenom smjeru.³⁸ Pareto

³² Ibid.

³³ Drucker, F.P., The Effective Decision, , <https://hbr.org/1967/01/the-effective-decision>, str. 2.

³⁴ O učinkovitosti i isplativosti pojedinih odluka vidi više u Zagorec, S., Politika i gospodarstvo, Zagreb, 2014., str. 52-53.

³⁵ Drucker, F.P., The Effective Decision, , <https://hbr.org/1967/01/the-effective-decision>, str. 10.; O odnosu društvenog uređenja, političkog sustava i različitim oblicima sudjelovanja vidi više u Kasapović, M., Političke stranke i stranački suustav u Hrvatskoj, Politička misao, 31(1),1994., str. 180.

³⁶ Ibid., str. 13.

³⁷ Perry, E., Improve your management skills with a better decision-making process <https://www.betterup.com.blog>, pristup 26.6.2022. ; Gray, K., 5 Steps to Good Decision Making, <https://www.corporatewellnessmagazine.com/>, pristup 26.6.2022.

³⁸ Ivančić, V., Improving the Decision Making Process Through the Pareto Principle Application, Ekon. Misao praksa, 23 (2), 2014., str. 633.

načelo polazi od činjenice da nije moguće unaprijediti i riješiti jedan uzrok problema bez da ne umanju vrijednost drugog rješenja. To ujedno znači da je moguće da dođe do istrošenosti resursa posvećujući pažnju samo jednom problemu a ignorirajući ostale probleme.³⁹ Uzimajući u obzir činjenicu da nikad nije moguće riješiti sve probleme, jasno je da se donositelji odluka koncentriraju na one najbitnije probleme. Stoga nije učinkovito dati najbolje od sebe prilikom donošenja odluke nego treba znati što napraviti i tada dati najbolje od sebe.⁴⁰ Bitno je da se odluke i ciljevi susreću i da se odnose na sve mlade koji se nalaze u ciljanoj grupi. Bitno je da mladi mogu otvoreno izraziti svoja mišljenja i stavove. Djeca a posebno mladi trebaju potporu prije, za vrijeme i nakon postupka donošenja odluke. Tu je svakako bitno da stariji i iskusniji članovi odbora ili radnih skupina u kojima se donose nacrti odluka ne utječu na mlade u smjeru u kojem oni žele, nego treba dopustiti objektivno i slobodno izražavanje mišljenja ne zloupotrebjavajući ničiju mladost ili neiskustvo.⁴¹ Za donošenje kvalitetne odluke najbitnije je postići veći stupanj suglasnosti između mladih i starijih članova radne skupine koja donosi nacrt određene odluke ili pravne norme.⁴² Kod donošenja kvalitetne odluke potrebno je da uloga svih sudionika, granice i očekivanja budu jasni. Mladi znaju biti jako frustrirani posebno ako im se ne dozvoli da se izraze. Da bi se na zadovoljavajući način osiguralo sudjelovanje djece i mladih u postupku donošenja odluka, potrebno je da državne ili privatne organizacije imaju strategiju za sudjelovanje djece i mladih u donošenju odluka koje se odnose na njih.⁴³ Mladi imaju pravo sudjelovati u donošenju odluka koje se na njih odnose obzirom da se radi o njihovim potrebama. Dopuštanje djeci i mladima da sudjeluju u donošenju odluka, jača se njihova samosvijest i sposobnosti za donošenje odluka. Tako će se eliminirati osjećaj frustracije kod mladih. Svakako je potrebno osigurati adekvatni način za sudjelovanje sve djece i mladih u postupku donošenja odluka.⁴⁴

Potrebno je analizirati i upitati se koji problem je potrebno riješiti, koji cilj se odlukom želi postići i kako će se mjeriti uspjeh. Kada je problem jasno postavljen i definiran, tada donositelj odluke zna koje informacije su mu potrebne za donošenje pojedine odluke.⁴⁵

³⁹ Ibid., str. 635.

⁴⁰ Ibid., str. 636.

⁴¹ O sudjelovanju mladih vidi više u Ilišin, V., Mladi i politika, Zagreb, 2002., str. 162.

⁴² Decision Making, <https://skillsyouneed.com/ips/decision-making.html>, pristup 3.8.2022.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Laoyan, S., 7 Important Steps in the Decision Making Process, <https://asana.com/resources/decision-making-process>, pristup 24.8.2022.

Kao drugo, potrebno je procijeniti relevantne informacije. Potrebno je ostati organiziran prilikom donošenja strategije a izbjegavati suvišne i nepotrebne informacije a sve kako bi se spriječio gubitak onih bitnih informacija.⁴⁶

Prilikom donošenja odluke ponekad je problem ako je izvor informacija za donošenja odluka samo jedan jer on možda nije pouzdan pa onda treba dati prednost različitim izvorima kao što su primjerice ankete kako bi se donijela najbolja odluka. Ako postoji mnoštvo izvora informacija, to je većinom dobra stvar, ali pretjerani broj izvora može dovesti do zbunjenosti donositelja odluka te do preusmjeravanja odluke u pogrešnom smjeru.⁴⁷

Prikupljanje relevantnih informacija je važan korak u donošenju informirane odluke. Ispravno se upitati je li netko već ranije pokušao riješiti ovaj problem pa analizirati te informacije i činjenice.⁴⁸ Nepotpuna informacija i podaci vode do loše odluke i pogrešnih izbora. Stoga je za donošenje ispravnih odluka potrebno konzultirati osobe na koje će se donesena odluka primjenjivati.⁴⁹ Odluka se može donijeti intuitivno ili racionalno ili kombiniranjem dvaju modela. Ipak ni intuiciju ne treba zanemariti u postupku donošenja odluka koja predstavlja kombinaciju prošlih iskustava i osobnih vrijednosti. Ako postoji nekakav loš osjećaj po pitanju neke odluke, važno je pronaći razloge za takav osjećaj kako bi se vidjelo je li taj osjećaj opravdan.⁵⁰

Ako osoba uzima u obzir činjenice u postupku donošenja odluke, tada se radi o racionalnom donošenju odluke. Racionalno donošenje odluke ignorira emocionalni ishod na adresate ali ignorira i prošla iskustva u donošenju odluka. Stoga intuicija ne predstavlja pogrešan način donošenja odluka posebno ako se odluka treba donijeti u kratkom vremenu. Ipak ako se osoba služi intuicijom prilikom donošenja odluka, bitno je ne podleći impulzivnosti.⁵¹ Ako osoba ima osjećaj da donosi odluku koja nije ispravno utemeljena, to može značiti da osoba ne raspolaže s dovoljno informacija da bi donijela ispravnu odluku.⁵² Ljudi općenito vole status quo. Odluke koje uključuju promjene u budućnosti predstavljaju teškoće za donositelje odluka. Slijedom navedenoga, odluka da se neće odlučivati je isto tako odluka. Ipak postupak donošenja odluka oblikuje samosvijest mladih i daje im osjećaj da imaju

⁴⁶ Gray, K., 5 Steps to Good Decision Making, <https://www.corporatewellnessmagazine.com/>, pristup 10.7.2022.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Laoyan, S., 7 Important Steps in the Decision Making Process, <https://asana.com/resources/decision-making-process>, pristup 24.8.2022.

⁴⁹ <https://www.managementstudyguide.com/what-is-decision-making.htm>, pristup 10.7.2022.

⁵⁰ Decision Making, <https://skillsyouneed.com/ips/decision-making.html>, pristup 3.8.2022.

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

kontrolu nad situacijama u životu s kojima se susreću.⁵³ Poneke odluke mogu biti loše i imati neželjene posljedice, ali da bi se to izbjeglo, potrebna je koordinacija različitih tijela koja sudjeluju primjerice u postupku predlaganja pravne norme. Da ne bi došlo do loših odluka, potrebno je odrediti prethodno određene minimalne parametre.⁵⁴

Kao treće, potrebno je razmišljati o mogućim alternativama prilikom donošenja odluka odnosno potrebno je ocjeniti dokaze i alternative. Naime, potrebno je donijeti argumente za i protiv neke odluke a sve kroz prizmu konačnih ishoda pojedine potencijalne odluke. Također, treba procijeniti dobitak i gubitak (financijski, društveni) koji pojedina od alternativa nosi sa sobom. Isto tako, potrebno je gledati u budućnost, pa slijedom navedenoga procijeniti potrebne društvene intervencije i promjene koje su potrebne za realiziranje pojedine odluke.⁵⁵ Kada govorimo o analiziraju različitih alternativa, potrebno je vidjeti različite potrebe adresata neke pravne norme i na taj način pomiriti različite interese u nekoj pravnoj normi.⁵⁶ Kada se bira između različitih alternativa, potrebno je vidjeti kako će pojedina odluka utjecati na sve adresate pravne norme. Uspješnog donositelja odluka karakterizira istraživanje alternativa prilikom rješavanja problema u kratkom vremenu. Pri tom treba uzeti u obzir da učinkovite odluke donose blagostanje u društvu i/ili financijsku korist dok neučinkovite donose nezadovoljstva u društvu i/ili gubitke materijalnih resursa.⁵⁷

Kao četvrto, potrebno je razmotriti posljedice. To je sredstvo da bi se vidjelo kako će odluka utjecati na donositelja odluke i na one na koje se odluka odnosi.⁵⁸ Na kraju je potrebno procijeniti odluku da li djeluje na ispravan i željeni način. Ovaj korak omogućava uvid u učinjeno i razvijanje sposobnosti za donošenje odluka u budućnosti. Ovaj korak će možda ukazati na potrebu istraživanja drugih informacija i provesti neke promjene donesene odluke. Ako odluka ne daje željeni ishod nakon nekog vremena, tada se potrebno vratiti na korak br. 3 i izabrati drugu opciju.⁵⁹ Isto tako, nekad je dobro imati dosta vremena na raspolaganju a nekad i nije. Kada se donose velike odluke dobro je imati dosta vremena na raspolaganju. Ponekad je dobro odgoditi donošenje odluke, dok ponekad je donošenje odluke potrebno odmah u svrhu

⁵³ O promociji mladih u javnom prostoru vidi više u Turčilo L., Osmić A., Žiga J., Mladi, politika i mediji, Sarajevo, 2017., str. 32-35.

⁵⁴ Decision Making, <https://skillsyouneed.com/ips/decision-making.html>, pristup 3.8.2022.

⁵⁵ Perry, E., Improve your management skills with a better decision-making process <https://www.betterup.com/blog>, pristup 26.6.2022.

⁵⁶ Laoyan, S., 7 Important Steps in the Decision Making Process, <https://asana.com/resources/decision-making-process>, pristup 24.8.2022.

⁵⁷ Ivančić, V., Improving the Decision Making Process Through the Pareto Principle Application, Ekon. Misao praksa, 23(2), 2014., str. 634.

⁵⁸ Gray, K., 5 Steps to Good Decision Making, <https://www.corporatewellnessmagazine.com/>, pristup 26.6.2022.

⁵⁹ Ibid.

najboljeg ishoda.⁶⁰ Svakako kod donošenja važnih odluka, potrebno je da donositelj odluke ostavi sebi na raspolaganju dovoljno vremena jer je teško razmišljati kada je osoba pod stresom zbog nedostatka vremena. U takvim trenucima, prva ideja nije i ona najbolja ideja. Obzirom da kada se donosi odluka postoji mogućnost raznih alternativa čiji ishod na prvi pogled nije odmah jasan, stoga je ovdje važno napomenuti da je potrebno navesti argumente za i protiv svake alternative.⁶¹

Kao peto, potrebno je izvršenje svojih odluka kroz određenu strategiju i samoprocjena samog donositelja odluka na kraju kako bi se sagledao proces u cjelini. U ovom stadiju potrebno je zapitati se je li ova odluka ispravna, odnosno je li ona najbolja moguća u sadašnjem trenutku i u budućnosti. Ako je odgovor potvrđan, tada nema zapreke da se donositelj odluke osjeća ispravno.⁶² Daljnji problem je ako je donositelj odluka pretjerano samopouzdan. Naime, prilikom donošenja odluke potrebno je uzeti u obzir da postoji mogućnost da dođe do greške u odlučivanju. Isto tako, problem je ako se ne identificira problem ispravno.⁶³ Daljnji problem je ako se donositelj odluka izolira te ne surađuje sa skupinom na koju će se odluke odnositi. Svakako kada se odluka donese, potrebno je uzeti vremena i donijeti strategiju provedbe donesene odluke kako ne bi bilo preskakanja koraka u provođenju odluke.⁶⁴ Kod prosudbe odluke potrebno se pitati je li odlukom riješen problem koji je na početku identificiran? Je li odluka djelovala pozitivno ili negativno na adresate? Tko je imao najviše koristi od donesene odluke? Ponekad se kod donošenja odluka govori o instinktima, no bitno je instinkte vezati uz prethodna iskustva u donošenju odluka i činjenice kojima se trenutno raspolaže. Svakako ideje pomažu u formiranju alternativa, no uvijek ih je potrebno potkrijepiti činjenicama.⁶⁵ Prilikom donošenja odluke potrebno je razmišljati o ciljevima i vrijednostima jer je to jedini način za donošenje pozitivne odluke. Svakako kada se donosi odluka, potrebno ju je sagledati s različite perspektive posebno ako su alternative za donošenje odluke slične. Svakako kada se donose odluke potrebno je razmatrati kako ih obrazložiti i argumentirati onim adresatima na koje će se pravna norma primjeniti, jer je potrebno vidjeti što takva odluka donosi dobro za njih.⁶⁶ Učinkovitost odluka određuje koliko će donositelji odluka biti uspješni u korist zajednice i društva u cjelini. Donošenje odluka obuhvaća više koraka koji se odnose na procjenu problema,

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ <https://au.reachout.com/articles/decision-making-101>, pristup 10.7.2022.

⁶² Gray, K., 5 Steps to Good Decision Making, <https://www.corporatewellnessmagazine.com/>, pristup 26.6.2022.

⁶³ Perry, E., Improve your management skills with a better decision-making process <https://www.betterup.com.blog>, pristup 26.6.2022.

⁶⁴ Laoyan, S., 7 Important Steps in the Decision Making Process, <https://asana.com/resources/decision-making-process>, pristup 24.8.2022.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ <https://au.reachout.com/articles/decision-making-101>, pristup 10.7.2022.

razmatranje alternativnih rješenja, donošenja odluke, te praćenje donesene odluke nužnim radnjama prilikom realiziranja odluke.⁶⁷

U jedinicama lokalne zajednice zna biti poprilično problema, a upravo su problemi često simptom nekog većeg problema koji nije očit.⁶⁸ Stoga učinkovitost treba razmatrati uzimajući u obzir u kojoj mjeri su planirane aktivnosti realizirane i vezu između postignutih rezultata i resursa koji su korišteni. Stoga nije dovoljno naporno i pametno raditi nego raditi naporno na pravim stvarima.⁶⁹ Potrebno je vidjeti netočne primjene kako ne bi prilikom donošenja odluka donesene nepotpuna analiza i netočne odluke. Pareto princip smatra da je je potrebno posvetiti se 20 posto odluka koje utječu na ostalih 80 posto problema.⁷⁰

8. Zaključna razmatranja

Navedeni podaci u ovom radu upućuju kako većina jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave još uvijek ne prepoznaje savjete mladih kao jedan od važnih oblika uključivanja i aktiviranja mladih na svom području. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u svojim izvješćima za prethodnu godinu najčešće ističu epidemiološku situaciju uzrokovanu Covid-19 virusom za otežan ili potpuno onemogućen rad savjeta mladih.

Vezano uz neosnivanje savjeta mladih, kao prvi uzrok navode demografsku strukturu stanovništva ili nezainteresiranost mladih kao prepreku osnivanju i djelovanju savjeta mladih.

Kad je riječ o malom broju savjeta mladih u općinama, često se naglašava kako se mladi nalaze na školovanju u veće sveučilišne gradove pa se iz tog razloga sjednice ne mogu održavati ili nema potrebnog kvoruma za rad te osnovani savjet prestaje djelovati. Ipak, kao dobar primjer možemo istaknuti savjete mladih koji su sjednice održavali putem *online* aplikacija, kada su bili onemogućeni iste održavati uživo te na taj način omogućili kontinuiran rad savjeta.

Županije, gradovi i općine bi trebali inicirati, podupirati i sukladno svojim mogućnostima sufinancirati: 1. osnivanje i rad udruga mladih i za mlade, inicijativa i neformalnih skupina mladih na svojem području;⁷¹ 2. uključivanje mladih i njihovih udruga u djelovanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a osobito uključivanje mladih

⁶⁷ Ivančić, V., Improving the Decision Making Process Through the Pareto Principle Application, Ekon. Misao praksa, 23 (2), 2014., str. 634.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid., str. 638.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Vidi i Gvozdanović A., Politički utjecaj i vrijednosti kao odrednice političkog povjerenja mladih u Hrvatskoj, Revija za sociologiju 44(1), 2014., str. 5 – 30.

u donošenje svih odluka koje ih se neposredno tiču,⁷² 3. programe i projekte udruga mladih i za mlade koji pridonose ciljevima Nacionalnog programa za mlade i pojedinog lokalnog i područnog (regionalnog) programa za mlade; 4. programe i projekte kojima se ostvaruje suradnja s drugim udrugama mladih i za mlade u Hrvatskoj i inozemstvu; 5. studentska informativna i obrazovna glasila na lokalnoj razini; 6. projekte osnivanja i djelovanja Klubova mladih na lokalnoj razini, Info-centara za mlade na županijskoj i lokalnoj razini i centara za mlade.

Veliki poticaj mladima otvorenost je prema zemljama Europske Unije, kako bi se uklonile političke i kulturne barijere, naučila specifična znanja i vještine te stvorilo zajedništvo i briga za sutra. Također, nacionalne politike posljednje vrijeme sve više novca, truda i vremena ulažu u mlade.⁷³ Donositelji odluka sve češće pitaju mlade za njihove potrebe i želje te racionalno dolaze do adekvatnih rješenja zajedno s mladima. Mladi dobivaju prilike kroz udruge da pokažu što znaju i pomognu svojom mladosti, idejama i nepresušnim entuzijazmom.⁷⁴

Donošenjem izmjena i dopuna ZSM-a očekuje se poboljšanje statusa savjeta mladih kod predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i mladih u široj javnosti, kvalitetnija suradnja s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te poticanje većeg interesa mladih na sudjelovanje u savjetima mladih što će rezultirati povećanjem broja savjeta mladih na nacionalnoj razini, kao i olakšano djelovanje sukladno ZSM-u.

Kada se razmatraju nove metode i načini sudjelovanja mladih u donošenju odluka potrebno je vidjeti kako mladi trenutno sudjeluju u donošenju odluka, odnosno, koje mogućnosti stoje na raspolaganju, tj. kako se primjenjivači tih odluka, mahom starije osobe, odnose prema takvim novim metodama uključivanja djece i mladih u donošenje odluka. Kada se uključuju mladi u postupak donošenja odluka, potrebno je za takvo nešto imati kvalifikacije, pa tako je potrebno vidjeti kakva iskustva imaju, sposobnosti i mogućnost donošenja informiranih odluka, te osigurati pristup informacijama sukladno dobi. Potrebno je razmotriti očekivanja mladih i kulturne norme koje oni poštuju i kojih se drže. Kada se donose odluke, potrebno je vidjeti sve alternative pa i one manje privlačne jer mladi pri donošenju odluka

⁷² Vidi i Ilišin, V.; Gvozdanić, A.; Potočnik, D. (ur.), *Demokratski potencijal mladih u Hrvatskoj*, Zagreb, Centar za demokraciju Miko Tripalo i Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2015, monografija.

⁷³ Vidi i Bežovan, G., Matančević, J., *Dometi i ključni čimbenici razvoja civilnog društva u Hrvatskoj temeljem tri vala istraživanja*. *Revija za socijalnu politiku*, 20(1), 2012., str. 21 - 40.

⁷⁴ Anon, (n.d.). *IMPRESS – Udruga za promicanje pozitivne afirmacije mladih u društvu 'Impress' Daruvar*. [online] Dostupno na: <https://udruga-impres.hr/> (pristup: 14. 2. 2023)

razvijaju samopouzdanje, samosvijest, odlučnost, analitički način razmišljanja, empatiju i samostalnost. Stariji u radnim skupinama mogu zloupotrijebiti mlade na način da mladima ponude par alternativa koje su prihvatljive starijima, što nije dopustivo. Potrebno je mladima dopustiti stvaranje alternativa. Mladi mogu doprinijeti u ostvarivanju cilja koji se sastoji i mirnom, jednakom i tolerantnom pristupu odlukama.

LITERATURA:

1. Bežovan, G., Matančević, J., Dometi i ključni čimbenici razvoja civilnog društva u Hrvatskoj temeljem tri vala istraživanja. *Revija za socijalnu politiku*, 20(1), 2012., str. 21 - 40.
2. Bežovan, G., Zrinščak, S., Postaje li civilno društvo u Hrvatskoj čimbenikom društvenih promjena?. *Revija za socijalnu politiku*, 14(1), 2006., str. 1 – 27.
3. Bilić, N., Jukić, M., Nezaposlenost mladih – ekonomski, politički i socijalni problem s dalekosežnim posljedicama za cjelokupno društvo. *Pravni vjesnik* 30 (2), 2014., str. 485 - 505.
4. Buković, N., Politika za mlade u Hrvatskoj – kontekst, koncept i ograničenja. *Zagreb: Politička misao*, 45(2), 2008., str. 113 – 132.
5. Bužinkić, E.; Buković, N., Politika za mlade-hrvatska i europska praksa, *Mreža mladih Hrvatske*, Zagreb, 2009.
6. Gvozdanić A., Politički utjecaj i vrijednosti kao odrednice političkog povjerenja mladih u Hrvatskoj, *Revija za sociologiju* 44(1), 2014., str. 5 – 30.
7. Ilišin, V., *Mladi i politika*, Zagreb, 2002.
8. Ilišin, V.; Gvozdanić, A.; Potočnik, D. (ur.), *Demokratski potencijal mladih u Hrvatskoj*, Zagreb, Centar za demokraciju Miko Tripalo i Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2015, monografija.
9. Ivančić, V., Improving the Decision Making Process Trought the Pareto Principle Application, *Ekonom. Misao praksa*, 23(2), 2014., str. 633-656.
10. Kasapović, M., Političke stranke i stranački sustav u Hrvatskoj, *Politička misao*, 31(1),1994., str. 171-187.
11. Koprić, I., *Stručna podloga za tekst Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o savjetima mladih*, 2011., interni dokument Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, str. 1-10.
12. Kutić, J., *Utjecaj političkog uređenja na društvo*, Zagreb, 2020.

13. Neka se lokalni glasovi čuju!, Priručnik za razvoj prakse demokratskog dijaloga između mladih i donositelja odluka, Regionalni info-centar za mlade Rijeka – UMKI, 2015., str. 32 – 33.
14. Nikić Čakar, D., Što je politika javnog upravljanja?, Političke analize, 7(2),2016., str. 37-44.
15. Potočnik, D., Integracija mladih u tržište rada, u: Ilišin, V.; Radin, F. (ur): Mladi: problem ili resurs. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 85 - 104.
16. Šutić, B., Državno i političko uređenje RH, Gospić, 2011.
17. Turčilo L., Osmić A., Žiga J., Mladi, politika i mediji, Sarajevo, 2017.
18. Zagorec, S., Politika i gospodarstvo, Zagreb, 2014.
19. Zakošek, N., Politički sustav Hrvatske, Zagreb, 2002.
20. Zakon o savjetima mladih, Narodne novine, br. 41/14.

Web izvori:

Anon, (n.d.). IMPRESS – Udruga za promicanje pozitivne afirmacije mladih u društvu 'Impress' Daruvar. [online] Dostupno na: <https://udruga-impres.hr>

<https://demografijaimladi.gov.hr/UserDocsImages/Dokumenti/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20pra%C4%87enju%20provedbe%20Zakona%20o%20savjetima%20mladih%20u%202021.%20godini.pdf>

<https://demografijaimladi.gov.hr/istaknute-teme/mladi-4064/savjeti-mladih-4069/obraci-za-godisnja-izvjesca-jlp-r-s-a-o-savjetima-mladih-u-2022-godini/6007>

Kandidat za europsku prijestolnicu mladih – Varaždin zdravi grad, <https://hrcak.srce.hr/file/315132>

<https://demografijaimladi.gov.hr/istaknute-teme/mladi-4064/savjeti-mladih-4069/4069>

<https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/EconReport?entityId=23068>

<https://demografijaimladi.gov.hr/UserDocsImages/Dokumenti/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20pra%C4%87enju%20provedbe%20Zakona%20o%20savjetima%20mladih%20u%202021.%20godini.pdf>

Chapter 10. Youth participation in Decision Making, <https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ch10.pdf>

Decision Making, <https://skillsyouneed.com/ips/decision-making.html>

Drucker, F.P., The Effective Decision, , <https://hbr.org/1967/01/the-effective-decision>

Gray, K., 5 Steps to Good Decision Making, <https://www.corporatewellnessmagazine.com/>

<https://www.corporatewellnessmagazine.com/>

<https://www.managementstudyguide.com/what-is-decision-making.htm>

<https://au.reachout.com/articles/decision-making-101>

Laoyan, S., 7 Important Steps in the Decision Making Process,

<https://asana.com/resources/decision-making-process>

Perry, E, Improve your management skills with a better decision-making process

<https://www.betterup.com.blog>